

отрѣзва като полуостровъ отвѣдния гористъ хълмъ, между който и селото рѣката се изтича въ низината. Срещу селото, на югъ презъ рѣката, се издига казания високъ, покритъ съ зеленина, хълмъ, отъ който наблюдателятъ вижда цѣлата живописна котловина на ширъ и на дължъ — отъ Дебелецъ до Миндя и отъ Присово до Килифарево.

Върху полуострова се издига конусообразениятъ хълмъ, както Света гора срещу Търново. Днесъ на гърба на хълма стърчатъ зидоветъ отъ старо градище, наречено Градътъ. Ако сждимъ по белезитъ на Градището, трѣбва да приемемъ, че то е обхващало голѣмо терасообразно пространство. Въ този нѣкогашенъ градъ сигурно е живѣлъ старъ владѣтель или управникъ на мѣстността съ околнитъ села въ равнината и колибитъ нагоре по долината на р. Бѣлица до самото било на Балкана.

Килифарево е най-старото селище въ Котловината. За това има писмени сведения отъ 1364 година. Споредъ старитъ ржкописи владѣтелитъ или управницитъ на такива важни по значение мѣста носѣли имена комитъ, кометъ, кметъ, князь, главатаръ, по грѣцки кефалия, а по турски кифаларъ. Отъ титлата на владѣтеля или управника оставало често и името на селото, що израсвало около градището, като напр.: байрактаръ — Байрактарово, войвода — Войводово, войници — Войнежа, Кадиево, Капитаново, Градинарово и т. н. Съгласно съ това българско езиково правило, въ Второто българско царство при царъ Иванъ Александъръ (1331 — 1371 г.) селото се управлявало отъ кефалия и се наричало Кефаларево. Това се научаваме и отъ житието на *Св. Теодосия Килифарски*¹⁾, за което по-нататкъ ще говоримъ. Че селото е получило името си отъ титлата Кефалия, въ това нѣма нищо чудно. Сетне, обаче, когато дошли турцитъ, името претърпѣло измѣнение въ изговора съ размѣстване на срички и букви както става и въ други думи, като: рила вмѣсто лира (златна монета) каревли вмѣсто калеври, Ковалнѣкъ вмѣсто Кованлѣкъ (пчелинъ) и т. н.

Въ своитъ писменни разпоредби турцитъ именуvalи селото Килифаръ. Въ единъ документъ, който обнародваме по-долу за границитъ на Килифарското землище, селото се именува Дербентъ кариелери Килифаръ (Килифурско село Килифаръ).

¹⁾ Добре е да различаваме Теодосия, патриархъ Търновски, отъ Теодосия, основателятъ на Килифарския Манастиръ „Св. Богородица“. Първиятъ заемалъ патриаршеския престолъ и стоялъ въ Търново, а вториятъ билъ иеромонахъ, проповѣдникъ и учителъ, за когото е написалъ житие Цариградскиятъ патриархъ *Калистъ*, защото му е билъ съученикъ.